

Tórshavn, tann 10. juli 2017
J.Nr.: LUM-32- 16/00088-37
(at tilskila í svari)

Frágreiðing
frá eftirlitsvitjan
á Psykiatriska deplinum á Landssjúkrahúsinum
20. oktober 2016

Innihaldsyvirlit

1. Inngangur	s. 3
2. Um Psykiatriska depilin	s. 4
2.1.Viðgerðareindin P40	s. 5
2.2.Starvsfólkaviðurskifti	s. 5
2.3.Hølisviðurskifti v.m.	s. 7
3. Samrøða við sjúklingar	s. 11
4. Onnur viðurskifti	s. 11
4.1.Innleggingar	s. 11
4.2.Viðgerðarætlanir	s. 13
4.3.Børn og ung	s. 15
4.4.Goymsla av heilivági	s. 16
4.5.Heilsubótandi virksesemi	s. 18
4.6.Húsreglur, vitjanir, atgongd til tlf. o.a.	s. 18
4.7.Royking	s. 20
4.8.Harðskapur móttvegis starvsfólki	s. 21
4.9.Kunning av sjúklingaráðgevum í sambandi við tvingsil	s. 23
5. Tvingsilsfyriskipanir	s. 24
5.1.Tvingsilsgerðabókin	s. 25
5.2.Gjøgnumgongd av tvingsilsgerðabókum	s. 28
5.2.1. Frælsistøka	s. 29
5.2.2. Tvingsilsviðgerð	s. 30
5.2.3. Tvingsilsfastspenning og nýtsla av likamligum valdi	s. 31
6. Uppfylging	s. 34
7. Kunning	s. 35

Viðlagt skjal:

Skriv við viðmerkingum og svarum frá Landssjúkahúsinum og Heilsu- og innlendismálaráðnum

1. Inngangur

Sambært § 4, stk. 1 í umboðsmanslógini fevnrir virkseml umboðsmansins um alla almennu fyrisingina, og umboðsmaðurin kann sambært § 7, stk. 6 kanna allar stovnar, myndugleikar og tænaustuð, sum eru fevnd av virkisøkinum hjá umboðsmanninum.

Sum ein liður í virkseminum hevur umboðsmaðurin á øðrum sinni verið á eftirlitsvitjan á Psykiatriska deplinum á Landssjúkrahúsinum. Fyrsta eftirlitsvitjanin hjá Løgtingsins umboðsmanni yvirhøvur var á Psykiatriska deplinum í 2002. Eitt av tilmælunum eftir eftirlitsvitjanina var at gera lóggávuna meira tíðarhóskandi serliga við atliti at rættindunum hjá teimum sjúklingum, sum vóru undir tvingsli. Viðurskiftini á økinum eru nógv broytt síðani. Nýggj psykiatrilóg¹ varð sett í gildi 1. oktober 2009. Við lógini eru krøvini til nýtslu av tvingsli innan psykiatriina herd, nýggjar fyriskipanir eru settar í verk, og rættindini hjá sjúklingum, ið eru undir tvingsli, munandi styrkt.

Vitjanin varð í samráð við Landssjúkrahúsið ásett at vera hósdagin 20. oktober 2016. Undan vitjanini varð hildin ein fyrireikandi fundur við umboð fyri leiðsluna á landssjúkrahúsinum og leiðsluna á Psykiatriska deplinum.

Vitjanin fevndi um P40, sum er ein psykiatrisk viðgerðareind við bæði opnari og stongdari deild. Eftirlitsvitjanin fevndi fyrst og fremst um stongda partin av P40, og dentur varð lagdur á at kanna, um krøvini um tvingsil í lógini verða hildin.

Til staðar undir eftirlitsvitjanini vóru m.o. Johan Jansson, varastjóri, Tórmóður Stóra, leiðandi yvirlækni, Jóhanna við Streym, deildarleiðari og Ása Isaksen, starvsfólkaumboð. Eitt umboð fyri Heilsu- og innlendismálaráðið luttók eisini á eftirlitsvitjanini. Frá umboðsmanninum luttóku umframt umboðsmannin, tveir ráðgevar.

Eftirlitsvitjanin byrjaði við einum fundi við varastjóran á Landssjúkrahúsinum, leiðandi yvirlæknan á Psykiatriska deplinum, deildarleiðaran á P40 og starvsfólkaumboðið. Eftir innleiðandi fundin varð umboðsmaðurin vístur runt á P40, í ergoterapiini og í fysioterapiini.

Undan eftirlitsvitjanini vórðu sjúklingarnir kunnaðir um, at umboðsmaðurin kom á vitjan, og at teir sjúklingar, sum ynsktu tað, høvdu møguleika at tosa við umboðsmannin um viðurskifti teirra í sambandi við innleggingina á P40. Umboðsmaðurin tosaði við trýggjar sjúklingar undir eftirlitsvitjanini.

Eftirlitsvitjanin endaði við einum fundi við tey somu, sum vóru á fyrra fundinum, undantikið starvsfólkaumboðið.

¹ Anordning nr. 185 af 13. marts 2009 om ikrafttræden for Færøerne af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, sum broytt við anordning nr. 385 frá 11. apríl 2012.

Fleiri av evnunum í frágreiðingini byggja á eina gjøgnumgongd av skrivliga tilfarinum, sum eg havi fingið frá Psykiatriska deplinum undan, undir og eftir eftirlitsvitjanina. Fleiri av evnunum vóru tískil ikki viðgjørd serstakt undir eftirlitsvitjanini.

Undan vitjanini hevði umboðsmaðurin biðið um og fingið avrit av tvingsilsgerðabókunum í tíðarskeiðinum 1. januar – 31. august 2016, viðgerðarætlanir hjá sjúklingum, sum í tíðarskeiðinum 1. januar – 31. mars 2016 høvdu verið innlagdir longri enn í eina viku, faldara um harðskapspolitikk á deplinum, húsreglur, starvsfólkayvirlit v.m. Undir vitjanini fekk umboðsmaðurin útflyggjað frágreiðingarnar “Toymisskipanin – Samskipað røkt og viðgerð”, Psykiatriski depilin 2010 og “Samskapað psykiatri – rehabilitering og recovery”, Psykiatriski depilin, 2014.

Landssjúkrahúsið hevur í apríl 2017 havt høvi at gera viðmerkingar til tey faktisku viðurskifti, sum eru nevnd í frágreiðingini.

2. Um Psykiatriska depilin

Psykiatriski depilin er ein partur av Landssjúkrahúsinum og veitir viðgerð fyri sálarligum sjúkum og fevnir um alt landið. Depilin er seinastu árinum umskipaður, og arbeitt verður við at skipa eitt ambulat viðgerðartilboð umvegis økispsykiatriina, soleiðis at viðgerðin í høvuðsheitum verður ambulat, men við móguleika fyri at verða innlagdur, um tað er neyðugt. Depilin er býttur upp í intensiva, akutta og almenna psykiatri, sum er skipað í eindum. Eindirnar eru PI, PAM og PA, sum undir einum nevnast P40.

Umframt P40 fevnir Psykiatriski depilin eisini um hesar eindirnar:

Dageind (P10)

Opin dageind (P20)

Ergoterapi (P25)

Fysioterapi (P35)

Psykiatriskt sambýli (P50)

Demensklinikk (P60)

Økispsykiatri (P70)

Børn og ung (P80)

Í depilsleiðsluni eru ein leiðandi yvirlækni og ein leiðandi sjúkrarøktarfrøðingur. Í starvsfólkahópinum á Psykiatriska deplinum eru læknar, sjúkrarøktarfrøðingar, heilsurøktarar, sálarfrøðingar, ergoterapeutar, musikterapeutur, fysioterapeutar, skrivstovufólk og reingerðarfólk. Einstøku eindirnar hava egnar leiðslu.

2.1. Viðgerðareindin P40

Eftirlitsvitjanin fevndi um psykiatrisku viðgerðareindina P40, fyrst og fremst tann stongda partin av deildini. Harumframt varð vitjað í ergoterapiini og fysioterapiini.

P40 er ein seingjadeild við 19 seingjarplássum, sum tekur ímóti sjúklingum, ið eru 18 ár og eldri. Um børn og ung hava tørv á innlegging, samstarvar eindin við barna- og ungdómspsykiatriina.

Deildin er býtt upp í intensiva, akutta og almenna psykiatri, sum er skipað í hesar eindirnar:

- *PI* er intensiva eindin, sum er ein skermað eind við fýra plássum. Undir vitjanini vóru tveir sjúklingar innlagdir á eindini.
- *PAM* er akutta psykiatriska eindin, sum hevur pláss fyri trimum sjúklingum. Undir vitjanini vóru tveir sjúklingar innlagdir á eindini. Annar sjálvboðin, hin var tvingsilsinnlagdur.
- *PA* er almenna eindin, sum er ein opin seingjadeild við 12 seingjarplássum.

PI og PAM eru á somu gongd, og møguleiki er at læsa alla gongina, soleiðis at báðar eindirnar eru læstar. Upplýst varð, at tað valdast sjúkrastøðuna hjá innlögdu sjúklingunum, um læst verður millum eindirnar.

2.2. Starvsfólkaviðurskipti

P40 er mannað við einum deildarleiðara og trimum varaleiðarum, einum til hvørja eind, sum allar eru útbúnar sjúkrarøktarfrøðingar. Aftrat hesum starvast eini 35 sjúkrarøktarfrøðingar og heilsurøktarar á P40. Ein psykiatari er í føstum starvi. Hesin er eisini leiðandi yvirlækni á deplinum. Ein annar psykiatari starvast á deildini í uml. 10 dagar hvønn mánaða. Fýra aðrir yvirlæknar hava eitt leysari tilknýti til deildina. Harumframt starvast seks hjálparlæknar á deildini.

Á Psykiatriska deplinum hava áður starvast tveir sosialráðgevar. Hesi størv vórðu fyri nøkrum árum síðani spard burtur. Undir eftirlitsvitjanini gjørdi leiðslan á Psykiatriska deplinum vart við, at hetta hevur við sær, at eingin hevur sum uppgávu at hjálpa sjúklingunum við teirra samskifti og viðurskiftum við stovnar og myndugleikar, sum t.d. Almannaverkið. Uppgávan liggur tí frá tíð til aðra á øllum starvsfólkunum á Psykiatriska deplinum alt eftir, nær sjúklingarnir hava tørv á hjálp til hesi viðurskifti. Hetta varð ikki hildið at vera nøktandi, hvørki fyri sjúklingarnar ella starvsfólkini.

Eg fari at mæla Heilsu- og innlendismálaráðnum til í samstarvi við viðkomandi myndugleikar at arbeiða fram ímóti eini skipan, sum ger tað lættari hjá sjúklingum, avvarðandi og starvsfólkum á Psykiatriska deplinum at hava samband við og samskifta við sosialráðgevar á Almannaverkinum um viðurskifti hjá sjúklingum á Psykiatriska deplinum.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hevur Heilsu- og innlendismálaráðið sent mær hesa kunning :

“Hin 26. apríl 2017 reisti Djóni Nolsøe Joensen, tingmaður málið um vantandi sosialráðgevara í starvi á Landssjúkrahúsinum í einum munnligum fyrispurningi til landsstýriskvinnuna í heilsu- og innlendismálum. Tá varð svarað, at ætlanin er, at sosialráðgevarar, sum eru í starvi hjá Almannaverkinum koma at hava føst tíðspunkt, har hesir verða staðsettir á Landssjúkrahúsinum. Soleiðis gerst tað lættari hjá sjúklingum at fáa persónligt samband við sosialráðgeva, til tess at styrkja um samstarvið og betra um tænastráta til sjúklingarnar. Væntandi verður komið á mál við hesum í næstum. “

Eftirútbúgving

Í sambandi við at nýggja psykiatrilógini varð sett í gildi, hava øll starvsfólk á Psykiatriska deplinum verið á skeið í ósemjuhandfaring og sjálvverju. Harumframt hava fleiri av starvsfólkunum eftirútbúgving í kognitivum viðgerðarhættum.

Sjúkrafráveran

Leiðslan á Psykiatriska deplinum upplýsti undir eftirlitsvitjanini, at sjúkrafráveran á P40 vanliga liggur nakað hægri enn á øðrum deildum á Landssjúkrahúsinum. Fyrstu seks mánaðirnar í 2015 var sjúkrafráveran 8,96% í miðal og fyrstu seks mánaðirnar í 2016 6,21%.

Umboðsmaðurin ynskir at fáa upplýst, hvussu høg sjúkrafráveran er á Landssjúkrahúsinum í miðal.

Við skrivi, dagfest 23. júní 2017, hefur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið upplýst, at sjúkrafráveran á Landssjúkrahúsinum í 2016 var í meðal 4,52 prosent.

2.3.Hølisviðurskipti

Psykiatrisk depilin á Landssjúkrahúsinum heldur til úti á Eirargarði. Bygningarnir eru frá seksti- og sjevtíárunum. Eitt ávíst viðlíkahaldsarbeiði er gjört seinnu árinu. Sambært fíggjarlógini fyri 2017 skal nýggjur meginbygningur byggjast til m.a. psykiatriina. Ætlanin er, at bygningurin skal takast í nýtslu í 2021.

Av tí, at tað ítøkiliga verður arbeitt við einum nýggjum bygningi, sum skal hýsa psykiatriini, og sjúkrahúsumstøðurnar innan psykiatriina við hesum vera á nýmótans støði, havi eg valt ikki at leggja dent á verandi hølisumstøður á Psykiatriska deplinum í hesi frágreiðingini.

Psykiatrisk depilin fekk í 2016 pening játtaðan til at gera bráðfeingis umvælingar. Undir eftirlitsvitjanini var høvuðsinngongdin til P40 undir umvæling. M.a. varð betrað um atkomumøguleikarnar hjá rørslutarnaðum.

Eg haldi tó orsök vera til at viðmerkja einstøk støð og øki, har eg haldi tørv vera á at gera ábøtur beinanvegin.

Baði- og vesiumstøður

Á opnu eindini eru tvey baðirúm og tvey vesi, eitt til menn og eitt til kvinnur. Á stongdu eindini eru ávikavist eitt baðirúm og eitt vesi á PI, og eitt vesi er á PAM. Hetta merkir, at tá flest eru innløgð, eru sjev fólkl ella fleiri um eina brúsu, og sjúklingarnir á PAM mugu yvir á eina aðra eind at vaska sær.

Sambært upplýsingum, sum eg havi fingið í sambandi við eftirlitsvitjanina, kann persónliga reinføri hjá sjúklingum vera ein stór avbjóðing fyri bæði sjúklingar og starvsfólk. Tá so er, og tá sjúklingar kunnu vera spentir fastir í longri tíð, haldi eg als ikki verandi baði- og vesiumstøður á PI og PAM vera tíðarhóskandi. Eg eri varug við útbyggingarætlanirnar av Landssjúkrahúsinum sum eisini fevna um nýggj høli til Psykiatriska depilin, men tá hetta er ein ætlan, sum ikki er liðug fyrr enn um fleiri ár, fari eg at mæla Landssjúkrahúsinum til at bóta um hesi viðurskipti, t.d. soleiðis, at umstøður eru at fara í bað á PAM, og at ein ella fleiri stovur á P40 hava sjálvstøðugt bað og vesi.

Við skrivi, dagfest 23. júní 2017, hefur Heilsu- og innlendismálaráðið sent mær soljóðandi viðmerkingar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Landssjúkrahúsið hefur í sambandi við umvælingar og umbyggingar á Psykiatriska deplinum og seingjadeildin P40 gjølla mett um móguleikarnar fyri at gera fleiri baðirúm og móguleikarnar fyri at gera bað og vesi á seingjastovunum.

Hetta var serliga gjørt í sambandi við upprunaarbeiðið at meta um, hvørt Psykiatriski depilin skuldi bótast um ella byggjast skuldi nýtt. Hetta arbeiðið varð gjørt í 2006, og var niðurstøðan tá, at tað fíggjarliga als ikki loysti seg at bota um, um dagsins og framtíðar tørvurin skuldi nøktast. Eitt av krøvunum er einastovur við vesi og baði til allar sjúklingar. Tað hefur eisini í sambandi við seinni smærri umvælingar verið umrøtt, hvørt bótast kundi um umstøðurnar hesum viðvíkjandi, men niðurstøðan hefur verið, at hetta er sera kostnaðarmikið og hefur verið valt frá. Tað snýr seg ikki bara um íløguna og broytingarnar inni á deildini, men eisini, at kloakkviðurskiftini í sambandi við bygningin eru soleiðis, at tey ikki megna slíka útbygging, og sostatt mugu øll kloakkviðurskiftini í sambandi við hendan bygningin leggjast um ella allarhelst gerast av nýggjum.

Landssjúkrahúsið hefur ikki havt móguleika til slíka kostnaðarmikla umbygging og hefur tað framvegis ikki.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið metir ikki, at bað- og vesiumstøður á P40 eru tíðarhóskandi. Tilgongdin at byggja nýggjan H-bygning, sum eisini skal hýsa nýggjum Psykiatriskum depli, hefur verið nakað drúgv, men væntast kann, at hesin verður klárur at taka ímóti sjúklingum í 2021. Tá vera einastovur við vesi og baði til allar sjúklingarnar.

Umvælingararbeiði hefur verið gjørt seinastu tíðina á P40, og varð landsstýriskvinnan boðin til móttøku herfyri at markera, at hetta arbeiðið er liðugt. Ein partur av umvælingini fevnir um at gera vesini meiri tíðarhóskandi, tó at tey ikki gerast fleiri í tali. “

Innrætting av stovunum

Á PI og PAM eru sjeý einastovur, ávikavist fyra á intensivu eindini og tríggjar á akuttu eindini. Umboðsmaðurin hevði høvi at síggja eina stovu á hvørjari eind. Stovurnar eru innrættaðar við ein sjúkrahússong, einum borði, hondvaski og klæðiskápi. Í tí eini

stovuni var harumframt ein lenistólur. Veggirnir eru ráhvítir og gardinurnar somuleiðis. Stovurnar eru á ongan hátt prýddar og tykjast berligar og kaldar. Undir eftirlitsvitjanini var móguleikin at prýða veggirnar við litum umrøddur. Tó við fyriliti fyri, at hetta ikki ávirkar sjúkrastøðuna hjá sjúklingunum.

Eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at bøta um hesi viðurskipti.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hevur Heilsu- og innlendismálaráðið sent mær soljóðandi kunning :

“Svar frá landssjúkrahúsinum:

Innrættingin av songjarstovunum er bøtt um í hesum árinum, har veggir eru málaðir. Allar stovur hava fingið nýggjar gardinur og rulligardinur, og nýggjar stórar myndir eru hongdar upp at prýða allar songjarstovurnar.

Viðmerkingar frá HIMR:

Heilsu- og innlendismálaráðið kann staðfesta, at stórar ábøtur eru gjørdar á songjarstovunum á P40, síðani eftirlitsvitjanina hjá Løgtingsins umboðsmanni og hevur tí ikki aðrar viðmerkingar til svarið hjá Landssjúkrahúsinum.”

Garðurin í garðinum

Til P40 hoyrir ein grønur garður. Trupulleikar hava verið við, at sjúklingar, sum hava verið innlagdir á stongdari deild, lættliga kundu rýma úr garðinum, tí stakittið var ikki nóg høgt. Til tess at forða fyri hesum, er ein minni girðing gjørd í garðinum, sum sjúklingar, sum eru innlagdir á stongdari deild, kunnu nýta. Í girðingin eru tvær hurðar inn til tann størra garðin. Tann eina hurðin í stakittinum er staðsett á ein slíkan hátt, at tað er ikki óhugsandi, at sjúklingur lættliga kann traðka á handtakið á tí eini hurðini og loypa um stakittið inn í størra garðin.

Eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at kann, um girðingin veruliga byrgir upp fyri, at sjúklingar kunnu rýma hendan vegin.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi svar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Landssjúkrahúsið metir, at lítli garðurin byrgir upp fyri, at sjúklingar kunnu rýma tann vegin, og fer at tryggja hetta enn betri við at taka burtur handtøk til hurðarnar, sum skulu opnast við lykli undir øllum umstøðum.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið hefur ekki aðrar viðmerkingar til svarið hjá Landssjúkrahúsinum”

Vindeyga í upphaldsrúminum á PAM

Múrverkið rundan um tað eina vindeyga í upphaldsrúminum á intensivu eindini er illa farið. Tað lekur og gýsur um vindeygað. Eitt viskustykki var fest í erva at halda gjóstri og vætu úti.

Eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at umvæla hetta alt fyri eitt.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hefur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið boðað mær frá, at vindeygað í upphaldsrúminum á PAM er umvælt.

Inngongdin til fysioterapiina

Fysioterapiin heldur til í kjallaranum í einum av bygningunum á Eirargarði. Við úthurðina sæst sjónligt forfall av bygninginum. Brotið er burturav durarkarminum, og grundin er so mikið illa farin, at jarnkonstruksjónin í grundini er sjónlig.

Eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at bøta um hesi viðurskifti.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hefur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið boðað mær frá, at inngongdin til fysioterapiina er umvæld, og at múrað er av nýggjum.

Vitjanarrúmið á akuttu eindini

Í vitjanarrúminum á P40 er ein sofa, lenistólur, stólur, og eitt sofaborð. Gardinurnar eru hvítgular og veggirnir hvítir. Einstøk mynd er á veggnum. Rúmið er merkt av, at innbúgvíð ikki er skift út í fleiri ár.

Hóast tað undir eftirlitsvitjanini varð upplýst, at flestu vitjanir fara fram inni á sjúklingastovunum, haldi eg vitjanarrúmið vera alt annað enn hugnaligt ella tíðarhóskandi. Eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at bøta um hesi viðurskifti.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hefur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið boðað mær frá, at á songjardeildini er íløgga gjørd í nýggjar møblar í

nógvum av upphaldsrúmum í 2017, og at bøtt verður um viðurskiftini í vitjanarrúminum á P40, so hetta kann gerast meira hugnaligt og tíðarhóskandi.

3. Samrøða við sjúklingar

Sjúklingarnir vórðu undan vitjanini kunnaðir um, at teir høvdu móguleika at tosa við umboðsmannin, ynsktu teir tað. Undir eftirlitsvitjanini hevði eg samrøðu við trýggjar sjúklingar. Samrøðurnar snúðu seg bæði um generell viðurskifti á eindini og persónlig viðurskifti hjá einstaka sjúklinginum. Nakrir av spurningunum og trupulleikunum, sum sjúklingarnir nevndu undir samrøðunum, eru umrøddir á viðkomandi støðum í frágreiðingini.

4. Onnur viðurskifti

4.1. Innleggingar

Á P40 eru 19 seingjarpláss bytt við 12 seingjarplássum á almennu eindini, fyra á intensivu eindini og trý á akuttu eindini. Tá eftirlitsvitjanin fór fram, vóru átta sjúklingar innlagdir á almennu eindini, tveir á intensivu eindini og tveir á akuttu eindini. Um gongdina í 2016 fram til eftirlitsvitjanina í oktober varð upplýst, at so gott sum hvønn mánað vóru omanfyri 20 innleggingar.

Ymiskt er, hvussu long innleggingartíðin fyri einstaka sjúklingin er. Summir sjúklingar eru innlagdir í nakrar fáar dagar, meðan aðrir eru innlagdir í vikur ella mánaðir. Í hagtalstilfarinum um innleggingar, sum umboðsmaðurin hevur fingið, sæst, at í tíðarskeiðinum 1. januar – 31. oktober 2016 var innleggingartíðin í miðal 21,9 dagar. Í tíðarskeiðinum 1. januar – 31. desember 2015 var innleggingartíðin í miðal 29,3 dagar. Talið av bráðinnleggingum var í 2015 og 2016 ávikavist 113 og 197.

Sambært hagtalstilfarinum, sum umboðsmaðurin hevur móttikið í sambandi við eftirlitsvitjanina, sum sambært Psykiatriska deplinum tó skal takast við einum ávísnum fyrivarni, er vanliga áleið 75 - 85% av tøka plássinum brúkt. Einstakar mánaðir, t.d. í mai og juni 2015, sæst tó, at leggingarprosentíð hevur verið omanfyri 100. Tað kann tí koma fyri, at tveir sjúklingar eru á somu stovu.

Sjúklingastovurnar eru í útgangsstøðinum einastovur. Leiðslan upplýsti undir eftirlitsvitjanini, at tað sjáldan eru fleiri innløgð, enn pláss er fyri, men hetta kann koma fyri.

Psykiatrisk depilin verður biðin um at upplýsa, um onnur rúm á deildini verða tikin í nýtslu, tá yvirbelegningur er, sum t.d. gongin, upphaldsstovan, vitjanarrúmið ella annað.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hevur Heilsu- og innlendismálaráðið sent mær soljóðandi svar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Tá tað hendir, at yvirbelegningur er á P40, verður hetta í mest møguligan mun loyst við, at tveir sjúklingar eru saman á somu songjarstovu. [...] Tað kemur fyri, at tað ikki ber til at leggja sjúklingar saman, og verður tá brúkt kanningarrúmið á PI, og onkuntíð er komið fyri, at onkur hevur náttað í vitjunarrúminum ella á gongini, men hetta er sjáldsamt.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið viðurkennir, at neyðugt er at taka onnur høli enn seingjarstovur í brúk viðhvørt, tá yvirbelegningur er. Tá flutt verður í nýggja sjúkrahúsbygningin, verður vónandi ikki neyðugt at brúka kanningar- ella vitjanarrúm sum seingjarstovur.”

Tá Psykiatrisk depilin móttækur eina ávísing frá kommunulækna ella læknavektini, ger Psykiatrisk depilin eina sjálvstøðuga meting av, um sjúklingurin hevur tørv á at verða innlagdur. Tað kemur fyri, at depilin ikki er samdur við ávísandi læknan. Uppá fyrisurning frá umboðsmanninum hevur leiðslan á Psykiatriska deplinum upplýst, at tað finnast ikki nøktandi hagtøl fyri, hvussu nógvir sjúklingar, hóast teir eru visiteraðir frá kommunulækna ella læknavektini, ikki verða innlagdir.

Tað hevði verið ynskiligt, at hagtøl vóru fyri ávikavist ávísingar og innleggingar.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi kunning :

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Tað eru hagtøl í talgildu heilsuskipanini fyri ávísingar og innleggingar, men tað skilst, at Umboðsmaðurin heldur tað vera ynskiligt, at hagtøl vóru fyri hvussu nógvar ávísingar til innlegging ikki føra til innlegging. Landssjúkrahúsið fer at taka hetta upp við eindina fyri talgildu heilsuskipanina fyri at vita, um hetta kann setast í verk.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið fer at taka málið upp við leiðsluna á Landssjúkrahúsinum.”

4.2. Viðgerðarætlanir

Sambært § 3 í psykiatrilógini skal ein ætlan gerast fyri viðgerðina av øllum sjúklingum, sum eru innlagdir í meira enn eina viku. Hetta er galdandi fyri bæði frælsistiknar sjúklingar og sjúklingar, sum sjálvbodnir eru innlagdir á psykiatrisku deild.

§ 3 í psykiatrilógini er soljóðandi:

”§ 3. Indlæggelse, ophold og behandling på psykiatrisk afdeling skal så vidt muligt finde sted med patientens samtykke.

Stk. 2. Lægen skal vejlede patienten om formålet med indlæggelsen, opholdet og behandlingen samt om udsigterne til en bedring af helbredstilstanden.

Stk. 3. Overlægen har ansvaret for, at der opstilles en behandlingsplan for enhver, der indlægges på psykiatrisk afdeling, og at patienten vejledes om planens indhold, samt at patientens samtykke til dens gennemførelse til stadighed søges opnået. En kopi af behandlingsplanen skal udleveres til patienten, medmindre denne frabeder sig dette.”

Sambært viðmerkingunum til § 3, stk. 3 skal tað í viðgerðarætlanini greiðast frá viðgerðini, og hvussu hon fer fram. Viðgerðarætlanin skal støðugt tillagast og skal til eina og hvørja tíð sýna, hvørjar ætlanir eru um viðgerðir, og hvør ætlanin er at røkka við teimum aktuelli viðgerðunum.

Avrit av viðgerðarætlanini skal latast sjúklinginum, uttan so at hann setur seg ímóti tí, og sjúklingurin skal kunnast um møguligar broytingar í viðgerðarætlanini og um orsök og endamál.

Eg havi móttikið 19 viðgerðarætlanir fyri teir sjúklingar, sum í tíðarskeiðinum 1. januar - 31. mars 2016 vóru innlagdir á Psykiatriska deplinum í meira enn eina viku.

Psykiatriski depilin hevur gjørt eitt oyðiblað fyri viðgerðarætlanir. Á oyðiblaðnum eru teigar, sum skulu vísa, í hvønn mun sjúklingurin er tikin við í viðgerðina, so sum § 3, stk. 3 fyriskrivur. Hetta er eitt nú, um sjúklingurin hevur samtykt viðgerðarætlanina, um hann hevur fingið viðgerðarætlanina útflýggjaða, um hann hevur givið kunnað samtykki, og annars hvørji stutt- ella langtíðar viðgerðarmál eru, og dagfesting fyri endurskoðan av viðgerðarætlanini.

Hjá sjeý av sjúklingunum er viðgerðarætlanin skrivað á oyðiblaðið, meðan viðgerðarætlaninar hjá hinum tólv sjúklingunum eru fòrdar í sjúkrajournalina.

Á oyðiblöðunum fyri teir sjeý sjúklingarnar er í ongum føri skrásett, um sjúklingurin hevur givið samtykki til viðgerðarætlanina, og bert hjá tí eina sjúklinginum er skrásett, at hann hevur fingið viðgerðarætlanina útflyggjaða. Viðgerðarmál eru skrásett fyri fyra sjúklingar, kunnað samtykki er givið í einum føri, og dagfesting fyri dagføring av viðgerðarætlanini er skrásett fyri fyra sjúklingar.

Journalskrásetingarnar hjá teimum tólv sjúklingunum eru fòrdar sum stòðumetingar av heilsustòðuni, eins og tilskilað er, hvønn heilivág sjúklingurin fær, meðan tað stòrt sæð ikki er nøkur skráseting av sjúklingarættindunum, sum § 3, stk. 3 ásetir um samtykki til viðgerðarætlan, útflyggjan av viðgerðarætlan, kunnað samtykki og dagføring av viðgerðarætlan.

Í flestu førum er tó skrásett, hvat endamálið við viðgerðini er. Í tveimum førum er skrásett, at sjúklingurin hevur samtykt viðgerðarætlanina, og hjá einum sjúklingi er skrásett, at sjúklingurin er kunnaður um ætlanina og hevur gòðkent at fylgja henni.

Eftir at hava gjøgnumgingið viðgerðarætlaninar og journalskrásetingarnar, sum eg havi móttikið frá Psykiatriska deplinum, dugi eg ikki at gera av, um Psykiatriski depilin í nóg stóran mun tekur atlit til sjúklingarættindini í § 3 í psykiatrilógini um, at sjúklingurin skal vera ein kunnaður og/ella samtykkjandi partur í viðgerðini, ella um hetta ikki er skjalprógvað á nøktandi hátt.

Eg fari at biðja Psykiatriska depilin greiða frá, hví nakrar viðgerðarætlanir vera fòrdar á oyðiblað og aðrar sum vanligar journalskrásetingar, og um Psykiatriski depilin hevur nakra mannagongd fyri nær og hvussu, viðgerðarætlan skal skrivast.

Eg fari somuleiðis at biðja Psykiatriska depilin gera viðmerkingar til vantandi skrásetingina av sjúklingarættindum.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær fylgjandi kunning :

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Um tað mundið Umboðsmaðurin var á vitjan, arbeiddi Psykiatriski depilin við at menna viðgerðarætlanirnar og tengja hesar saman við tvørfakligum konferansum, at eisini sjúklingar taka lut í tann mun tað ber til. Hetta hevði við sær, at viðgerðarætlanirnar í summum førum vóru fòrdar á serligt oyðublað og í summum førum í journalkontinuatióinini. Arbeitt hevur verið fram ímóti at gera nýtt ella broytt oyðublað, og er hetta nakað, allir sjúklingar fáa útflyggjað – uttan so at teir ikki ynskja hetta.

Mannagongd er fyri nær og hvussu ein viðgerðarætlan skal gerast.

Sum nevnt omanfyri, verður arbeitt við, at sjúklingar í so stóran mun til ber, luttaka á tvørfakligum viðgerðarkonferansum, at viðgerðarætlanin verður lögð. Í øllum hesum førum er sjúklingurin við í avgerðini um viðgerðina, og verður tá mett, at hetta í stóran mun tekur hædd fyri sjúklingarættindinum í mun til kunning um viðgerðarætlan, samtykki til hesa o.t. Psykiatriski depilin arbeiðir við, at tað verður gjørd betri dokumentatióin fyri hesari luttøku og metingunum hjá sjúklinginum í viðgerðarætlanunum.

Í teimum førum, har sjúklingar ikki megna at luttaka á konferansunum, ella har hetta ikki ber til, verða sjúklingarnir eisini kunnaðir um ætlanina. Í summum førum samtykkja sjúklingarnir ikki tí lögdu ætlan (t.d. í sambandi við tvingsil). Arbeitt verður við betri at dokumentera hugburðin hjá sjúklingunum í hesum førum.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Í svarinum frá Landssjúkrahúsinum verður víst á, at arbeitt verður við ymsum ábøtum, so ásetingarnar í § 3 stk. 3 um viðgerðarætlan, kunning um hesa og samtykki frá sjúklinginum verða fylgdar.

Heilsu- og innlendismálaráðið fylgir hesum arbeiðinum hjá Landssjúkrahúsinum og fer at biðja leiðsluna um at boða frá, tá hesi viðurskifti eru komin í rættlag.”

4.3. Børn og ung

Sambært upplýsingum á heimasíðuni hjá Landssjúkrahúsinum tekur P40 ímóti sjúklingum, ið eru 18 ár og eldri. Upplýst verður, at um børn og ung hava tørv á innlegging, samstarvar eindin við barna- og ungdómspsykiatriina. Um Barna- og ungdómspsykiatriska eindina (B&U) verður sagt, at eindin tekur ímóti børnum og ungum úr øllum landinum, umframt familjum teirra, og at hetta arbeiðið fevnir um at útgreina og viðgera børn og ung til og við 18 ár.

Undir eftirlitsvitjanini varð upplýst, at eitt barn yngri enn 15 ár var innskrivað á opnu eindini á P40, tað vil siga saman við vaksnum. Barnið var undir tvingsilsviðgerð. Leiðslan upplýsti, at í slíkum førum er tað altíð eitt starvsfólk, sum bara hevur sum uppgávu at vera um barnið.

Sáttmáli sameindu tjóða um rættindi barnsins frá 20. november 1989 hevur í grein 37, litra c hesa áseting:

”Luttakarlondini skulu tryggja, at:

...

(c) ... Serstakliga skal tað barn, sum frælsið er tikið frá, og vaksin haldast hvør sær, uttan so at tað ikki verður mett at vera til gagns fyri tørv barnsins, ...”

Ásetingin hevur við sær, at sáttmálalondini hava skyldu til at tryggja, at frælsistikin børn í útgangsstøðinum ikki eru innløgð á somu eind sum vaksin.

Beinanvegin eftir eftirlitsvitjanina tók eg av egnum ávum stig til at kanna viðurskipti, ið snúgva seg um innlegging av børnum á Psykiatriska deplinum. Eg fari at viðgera hetta í eini frágreiðing fyri seg. Eg geri tí ikki meira við hendan spurningin í hesi frágreiðingini.

4.4. Goymsla av heilivági

Heilivágur til sjúklingar verður goymdur í einum læstum rúmi við inngongd frá gongini á akuttu eindini á P40 (PAM). Varaleiðarin á eindini hevur ábyrgdina av goymsluni. Uppá fyrispurning varð undir eftirlitsvitjanini upplýst, at einki skipað eftirlit er við goymsluni og, at goymslan einans verður kannað, um illgruni er um óreglusemi. Nevnt varð undir eftirlitsvitjanini, at arbeiðt verður við at fáa eitt skipað eftirlit við heilivágsgoymslunum á Landssjúkrahúsinum, m.a. í samstarvi við Apoteksverkið.

Eg fari at biðja Psykiatriska depilin um at upplýsa, um starvsfólkini hvør í sínum lagi hava atgongd til heilivágsgoymsluna, og um Psykiatriski depilin hevur skrivligar mannagongdir og vegleiðingar til starvsfólkini í sambandi við handfaring av heilivági.

Eg haldi tað als ikki vera nøktandi, at einki skipað eftirlit er við heilivágsgoymsluni, og eg fari at mæla til, at greiðar reglur verða ásettar hesum viðvíkjandi – ikki minst fyri at tryggja, at starvsfólk ikki av órøttum eru fyri grundarleysum illgruna um óreglusemi í hesum sambandi.

Eg fari somuleiðis at biðja Landssjúkrahúsið upplýsa, hvussu líður við arbeiðinum at fáa eitt skipað eftirlit við heilivágsgoymslunum, og nær hetta væntast at verða sett í verk.

Við skrivi dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær fylgjandi kunning :

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Viðvíkjandi atgongd til heilivágsgoymslurnar, so hava øll tey starvsfólk, sum hava førleikar til at umsita og útflýggja heilivág, eisini lykil/atgongd. Landssjúkrahúsið/Psykiatriski depilin hevur skrivligar mannagongdir og vegleiðingar um handfaring av heilivági. Hesar mannagongdir eru í skipanini PLI

(Politikkir, Leiðreglur og Instruksir), sum øll starvsfólk hava atgongd til á intranetinum á Landssjúkrahúsinum.

Landssjúkrahúsið metir, at tað er nøktandi og skipað eftirlit við heilivágsgoymslunum, har tað verður fylgt væl við nýtsluni á teimum ymisku deildunum, og frávik ella broytt mynstur verða kannaði nærri. Vit skilja ikki heilt upplýsingarnar, sum umboðsmaðurin vísir til, at einki skipað eftirlit er.

Landssjúkrahúsið hevur parttíðarsettan farmaceut og farmakonom, sum eisini hava til uppgávu at ráðgeva og vegleiða starvsfólkunum um heilivágsgoymslurnar og eru partur av skipanini við heilivágssbúleggjan og tí eisini kunnu verða við til at finna frávik og broytingar í ordinationsmynstrinum.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið viðurkennir, at samsvar ikki er millum fatanin hjá Landssjúkrahúsinum og Løgtingsins Umboðsmanni viðvíkjandi, hvussu eftirlitið við heilivágsgoymslum er skipað. Heilsu- og innlendismálaráðið fer at taka hendan ivaspurning upp við leiðsluna á Landssjúkrahúsinum.”

Mín viðmerking: Frágreiðingin um dygdarmeting av Landssjúkrahúsinum frá februar 2017 eisini vantandi eftirliti við heilivágsgoymslunum.

4.5. Heilsubøtandi virksemi

Aðrir tættir í psykiatrisku viðgerðini kunnu vera ergoterapi og fysioterapi. Í ergoterapeutisku viðgerðini verður arbeitt við at venja ymiskar førleikar, sum geva sjúklingunum trupulleikar at virka í gerandisdegnum. Allir sjúklingar, bæði innlagdir og ambulantar, verða ávístir til viðgerðina av annaðhvørt leiðandi yvirlæknanum ella kommunulækna.

Sjúklingar, sum eru innlagdir á P40, hava ikki móguleika fyri av sínum eitingum at brúka høli og lutir í ergoterapiini. Ein av sjúklingunum, sum umboðsmaðurin tosaði við, og sum í fleiri ár hevði verið innlagdur í styttri og longri tíðarskeið, nevndi, at tað ikki longur var so lætt at “sleppa” í ergoterapi at t.d. mála og smíða. Um hetta upplýsti leiðandi yvirlæknin, at sjúklingar í dag skulu ávístast til ergoterapi, at talan ikki er um frítíðarvirksemi, og vísti til, at sjúklingar hava móguleika at luttaka í virkseminum í Fjálvi og Fountain House. Víst varð somuleiðis á, at sjúklingarnir á PI og PAM eru teir sjúkastu og teir, sum hava flest starvsfólk um seg, og at stimbrandi ella errandi virksemi ikki altíð egnar seg til hesar sjúklingar.

Á Psykiatriska deplinum er venjingarhøli við venjingartólum, sum sjúklingurin kann nýta eftir avtalu við starvsfólki. Harumframt verður skipað fyri gongutúrum, eins og møguleiki er at spæla borðspøl, telva o.a.

Eg fari at mæla leiðsluni á Psykiatriska deplinum til at umhugsa at geva sjúklingunum lættari atgongd til ymiskt virksemi at stytta sær stundir við, serliga sjúklingum, sum eru innlagdir í eitt longri tíðarskeið, og sum ikki eru so væl førir fyri at at luttaka í virksemi uttan fyri Psykiatriska depilin.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hevur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið boðað frá, at leiðslan á Psykiatriska deplinum tekur við í framtíðar tilrættaleggjan eina umhugsan av, hvussu sjúklingar kunnu fáa lættari atgongd til virksemi at stytta sær stundir við undir innleggjan.

4.6. Húsreglur, vitjanir, atgongd til tlf. o.a.

Sambært § 2a í psykiatrilógini skal Landssjúkrahúsið tryggja, at tað á øllum deildum eru skrivligar húsreglur sum kunning til sjúklingarnar. Ásetingin er soljóðandi:

“§ 2a. Sygehusmyndigheden skal sikre, at der på enhver psykiatrisk afdeling findes en skriftlig husorden, som er tilgængelig for patienterne.

Stk. 2. Afdelingsledelsen skal sikre, at den skriftlige husorden udleveres til patienten i forbindelse med indlæggelse.

Stk. 3. Ved udformning eller ændring af den skriftlige husorden skal patienterne, inden der træffes beslutning herom, inddrages.”

Sambært viðmerkingunum til § 2a skal tað í húsreglunum ásetast almennar reglur fyri upphaldinum hjá einum sjúklingi á psykiatrisku deildunum og avleiðingar av, at reglurnar ikki verða hildnar.

Psykiatriski depilin hevur gjørt ein faldara við heitinum “Trivnaðarreglur” við skilhaldsreglum um telefon/teldu, posti, vitjan, rúsevni og vandamiklar lutir, myndatøku, virðislutir, royking o.a.

Eg vænti, soleiðis sum ásett er í lógini, at sjúklingar verða tiknir við upp á ráð, tá broytingar verða gjørdar í húsreglunum.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hevur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið boðað mær frá, at húsreglurnar, sum eita Trivnaðarreglur eftir ynski frá sjúklingaumboði, verða eftirmettar/broyttar í samráð við sjúklingar.

Vitjanir

Sambært faldaranum “Vælkomin á P40” kunnu vitjandi koma á deildina frá kl. 15.00 – 17.00 og kl. 19.00 – 21.00. Upplýst varð undir eftirlitsvitjanini, at vitjanartíðirnar á stongda partinum verða umsitnar smidliga grundað á støðuna hjá einstaka sjúklinginum. Eitt vitjanarrúm er á PAM. Vitjað kann eisini verða inni á sjúklingastovunum. Sjúklingar, sum eru undir tvingsli, sum til dømis fastspentir í belti, hava eins og allir aðrir sjúklingar møguleika at fáa vitjan, ynskja teir tað.

Fartelefon og fartelda

Tað framgongur av faldaranum “Vælkomin á P40” og av trivnaðarreglunum/húsreglunum, at sjúklingar, sum eru innlagdir á P40, hava møguleika at brúka egna fartelefon og farteldu á eindini. Yvirlæknin kann tó í serligum førum avmarka atgongdina til telefon og teldu hjá onkrum sjúklingi, um mett verður, at viðkomandi harvið er betri vardur. Myndatøka og videoupptøkur á eindini eru undir ongum umstøðum loyvdar. Atgongd er til alnótina á eindini.

Eg havi ongar viðmerkingar til hetta.

Rúsevni

Tað er hvørki loyvt at hava rúsdrekka ella rúsevni við sær inn á eindirnar ella vera ávirkaður av hesum. Leiðslan á deplinum upplýsti undir eftirlitsvitjanini, at eindin hevur ikki trupulleikar av hesum. Tó kann tað henda, at sjúklingar, sum ikki eru innlagdir á lokaðu eindini, og sum kunnu fara út, eru rúsaðir, tá teir koma aftur. Uppá fyrisurning varð upplýst, at Psykiatrisk depilin metir ikki økingina í harðskapstilburðum mótvegis starvsfólki standast av, at sjúklingar eru rúsaðir, men tey søgdu seg síggja fleiri rúsaðar sjúklingar enn áður.

4.7. Royking

Landssjúkrahúsið er, eins og aðrir almennir stovnar, roykfrítt, og tað er ikki loyvt at roykja innanndura.

Roykilógin² heimilar tó ávísu støðum at hava roykirúm innandura. Á psykiatriskum deildum kann leiðslan góðkenna rúm at roykja í, treytað av, at roykur ikki er til ampa í øðrum þørtum av bygninginum. Undantakið er tó ikki galdandi fyri starvsfólk.

§ 4, stk. 1, nr. 3 í roykilógini er soljóðandi:

² Løgtingslóg nr. 61 frá 10. juni 2008 um tiltøk at minka royking.

“§ 4. Hóast ásetingarnar í § 3, kann tað í serligum førum verða loyvt at hava roykirúm innandura, um ein ella fleiri av fylgjandi treytum eru loknar:

...

3) Í hølum á psykiatriskum deildum, á viðgerðarstøðum ella í varðhaldinum, sum leiðslan hevur góðkent sum rúm at roykja í. Loyvið er tó treytað av, at roykur ikki er til ampa í øðrum pørtum av bygninginum.”

Á psykiatriska deplinum hevur leiðslan góðkent eitt rúm á intensivu eindini (PI) at roykja í. Talan er um ein tilbygning (pavillon), sum Landssjúkrahúsið hevur fingið sum gávu frá Tekniska skúla í Tórshavn. Pavillonin er bygd uppí intensivu eindina og vendir út ímóti stóra grøna garðinum. Sjúklingar á intensivu eindini og sjúklingar á akuttu eindini (PAM) roykja her. Sjúklingar, sum eru innlagdir á opnu eindini (PA), roykja úti í garðinum. Sjúklingar á PI og PAM kunnu eisini roykja uttandura í eini girðing í størra garðinum.

Í tilbygninginum, har roykjast kann, er ein luftútsúgvingarskipan. Grundað á høga trýstið í luftútsúgvingini hevur verið neyðugt at seta tvær luftrásir í veggini í tilbygninginum, sum vendir inn ímóti gongini á eindini tætt við upphaldsrúmið.

Tá komið varð inn á intensivu eindina undir eftirlitsvitjanini luktaði ein beinanvegin sigarettroyk, og staðfestast kundi, at umrøddu luftrásirnar, vendar inn ímóti gongini, stóðu víðopnar. Roykurin kundi á henda hátt lættliga spreidda seg til gongina og onnur rúm á eindini. Ein av sjúklingunum, sum umboðsmaðurin hevði samrøðu við, gjørdi vart við júst hetta. Sjúklingurin vísti á, tað var ikki lætt at leggja av at roykja, um ein ynskti tað, tá ein luktaði royk alla tíðina.

Tað er ikki í viðmerkingunum til lógina grundgivið serstakt fyri, hví sjúklingar á psykiatriskum deildum, og ikki øðrum deildum á Landssjúkrahúsinum, skulu kunnu roykja innandura. Fyribyggingarráðið vísti tó í einum hoyringssvari til lógaruppskotið á, at tað var alneyðugt at tryggja teimum, ið vegna vánaliga heilsu ella aldursveikleikar høvdu fastan bústað á til dømis psykiatrisku deild, móguleikan at roykja, tó soleiðis, at tey ikki útsettu onnur fyri royki, hvørki starvsfólk ella onnur.

Grundgevingin tykist tí byggja á viðurskiftini á Psykiatriska deplinum, soleiðis sum tey vóru inntil fyri nøkrum árum síðani. Nevniliga at sjúklingarnir í mongum førum búðu á psykiatriskum deildum í styttri ella longri tíðarskeið. Fyri summar sjúklingar var Psykiatriski depilin teirra bústaður meginpartin av lívinum. Í dag býr eingin á psykiatrisku deildini P40 á Eirargarði.

Eg meti ikki skipanina við luftrásunum vera í lagi, og eg fari at heita á Landssjúkrahúsið um at syrgja fyri, at roykur ikki er til ampa fyri starvsfólk ella sjúklingar á P40.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær fylgjandi kunning :

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Í sambandi við roykirúmið á songjardeildini verður arbeitt við at finna eina skipan, so roykur ikki verður til ampa fyri starvsfólk og sjúklingar.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Í svarinum frá Landssjúkrahúsinum verður víst á, at arbeitt verður við at finna eina skipan, so roykur ikki longur verður til ampa fyri starvsfólk og sjúklingar. Heilsu- og innlendismálaráðið fer í næstum at taka málið upp við Landssjúkrahúsið fyri at tryggja, at ásetingarnar í roykilógini verða hildnar.”

4.8. Harðskapur móttvegis starvsfólki

Tað kemur fyri, at sjúklingar eru harðligir móttvegis starvsfólki.

Ein harðskapspolitikkur er gjørdur fyri starvsfólk á Psykiatriska deplinum. Eg havi fingið eitt eintak av faldaranum, sum lýsir harðskapspolitikkin, og sambært hesum er harðskapur móti starvsfólki eitt felags mál, og tað verður ikki góðtikið, at starvsfólk eru fyri harðskapi ella hóttanum um harðskap frá nøkrum. Endamálið við harðskapspolitikkinum er at fyrbyggja harðskap, minka um talið av harðskapsstøðum, og at minka um skaðarnar av møguligum harðskapi. Hetta verður m.a. gjørt við at menna førleikarnar hjá starvsfólki at handfara harðskapsstøður á rættan hátt umframt psykiska og fysiska sjálvverju.

Tað framgongur av politikkinum, at ógvusligar hóttanir og álop altíð verða fráboðað lögregluni, at tað er stovnurin, sum meldar málið til lögregluna, at harðskapsmál altíð verða skrásett og send fyrisitingini á Landssjúkrahúsinum, at starvsfólkini verða kannað á skaðastovuni eftir tilburðin, umframt at skipað verður fyri bráðfeingis kreppuhjálp.

Leiðslan á Psykiatriska deplinum hevur upplýst umboðsmanninum, at umframt at fráboða Arbeidseftirlitinum tilburðir við hóttanum og harðskapi kunnu harðskapsmál eisini verða meldað til lögregluna. Í tíðarskeiðinum november 2015 til november 2016 eru 12 skaðafráboðanir frá starvsfólki á P40. Talan er bæði um hóttanir og likamligan harðskap. Psykiatriski depilin hevur einki hagtøl yvir mál, sum er fráboðað lögregluni, men undir eftirlitsvitjanini varð upplýst, at trýggir tilburðir vórðu fráboðaðir lögregluni í 2016.

Arbeiðseftirlitið hevði stutt undan umboðsmanninum verið á eftirlitsvitjan á Psykiatriska Deplinum P 40 fyri at kanna likamliga og sálarliga arbeiðsumhvørvið. Hetta varð gjørt í sambandi við, at Arbeiðseftirlitið síðani 1. januar 2016 hevði móttikið 10 fráboðanir um harðskap ella hóttanir á deildini P40. Sambært niðurstøðuni hjá Arbeiðseftirlitinum hevur Psykiatrisk depilin m.a. fingið boð um at fáa spegl upp at hanga í gongini, soleiðis at eingin blindvinkul er, at kanna hvussu aktiveringstíðin á álopsalarmunum kann fáast niðurum 5 sekund, og at tryggja, at mannagongdin við, hvør fyrst fer til hjálpar, tá ið álopsalarmurin fer í gongd, verður fylgd.

Eg kann staðfesta, at Psykiatrisk depilin tekur spurningin um harðskap mótvegis starvsfólki í álvara.

Hvat viðvíkur spurninginum um at melda harðskapsmál til lögregluna, kann eg bara taka undir við, at stovnurin tekur ábyrgd av at fráboða lögregluni málið, og at hetta ikki verður latið upp til einstaka starvsfólki einsamalt at gera av. Tó haldi eg tað vera rættast, um stovnurin tekur fyrilit fyri, at starvsfólk í onkrum føri møguliga ikki ynskja, at tilburðurin verður fráboðaður lögregluni, og at hetta eisini stendur í harðskapspolitikkinum.

Eg fari at mæla Psykiatriska deplinum til at skráseta tey mál, sum verða fráboðað lögregluni.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi viðmerkingar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Psykiatrisk depilin fer at taka við í orðaða harðskapspolitikkini, at tað skal bera starvsfólkum til at boða frá, at tey ikki ynskja, at harðskapsmál verða meldað til lögregluna, og at hetta skal virðast.

Psykiatrisk depilin fer undir at gera eina skráseting av teimum málum, sum verða fráboðað lögregluni.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Heilsu- og innlendismálaráðið viðurkennir, at tað er upp til einstaka starvsfólkið at avgera, um eitt nú harðskapur móti starvsfólkunum, framdur av psykiatriskum sjúklingi, skal fráboðast lögregluni ella ikki.

Tó metir Heilsu- og innlendismálaráðið, at leiðreglurnar hesum viðvíkjandi innan psykiatrisku viðgerðarskipanina í Føroyum eiga at leggja upp til, at harðskapur, framdur av sjúklingum móti starvsfólkum, sum meginregla skal fráboðast, og at vandin fyri rættindamissi hjá starvsfólkunum, við ikki at fráboða til lögregluna

verður týðiliga og greitt lýstur. Eisini skulu mannagongdirnar, sum kunnu brúkast í serligum føri, lýsast væl og virðiliga í leiðreglunum.”

4.9. Kunning av sjúklingaráðgevum í sambandi við tvingsil

Í § 24, stk. 1 í psykiatrilógini er ásett, at ein sjúklingaráðgevi skal tilnevast, tá ið sjúklingur á psykiatrisku deild er fyri tvingsli.

Sjúklingaráðgevin skal leiðbeina og geva sjúklinginum ráð um øll viðurskifti í sambandi við innleggingina, uppihaldið og viðgerðina á Psykiatriska deplinum. Ein uppgáva er eisini at hjálpa sjúklinginum við møguligum kærum til psykiatrisku sjúklingakærunevndina.

Sjúklingaráðgevin skal sum skjótast eftir tilnevningina vitja sjúklingin og støðugt hava samband við hann. Fyrsta vitjanin skal vera innan 24 tímar eftir tilnevningina, og síðani minst eina ferð um vikuna og annars eftir tørvi. Sjúklingaráðgevin hevur rætt til persónligt, skrivligt og telefoniskt samband við sjúklingin uttan forðingar av nøkrum slag.

Undir eftirlitsvitjanini upplýsti leiðslan á Psykiatriska deplinum, at skipanin virkaði nøktandi.

5. Tvingsilsfyriskipanir

Sambært § 1, stk. 2 í psykiatrilógini er tvingsil at skilja sum inntriv, sum sjúklingurin ikki hevur givið kunnað samtykki til, jbr. kap. 2 í lóg um rættarstöðu sjúklinga³.

Fleiri grundleggjandi fortreytir skulu verða loknar, áðrenn tvingsil kann setast í verk, jbr. § 4 í psykiatrilógini. Tvingsil má ikki fremjast, uttan at alt, sum gjørligt er, er gjørt fyri at fáa sjúklingin at viðvirka til viðgerð av egnum vilja. Eru fortreytirnar fyri tvingsli til staðar, skal tvingsilin avmarkast til tað hægst neyðuga. Tvingsilin skal fremjast so varliga sum gjørligt, og rímligt lutfall skal vera millum tvingsilin og tað, sum ætlanin er at náa við tvingslinum.

Í kapitl 3, 4 og 5 í psykiatrilógini eru ásetingar um tey ymisku sløgini av tvingsli: tvingsilsinnlegging, -afturhald, -viðgerð, -fastspenning, nýtsla av likamligum valdi,

³ Anordning nr. 827 af 30. september 2002 om ikrafttræden for Færøerne af lov om patienters retsstilling.

verjufastspenning, persónligar ávaringar, peiliskipanir, serlig hurðalás, persónliga vernd, hurðalæsing á deildini og persónligt reinføri við tvingsli.

Treytirnar fyri at nýta tvingsilsfyriskipaninar eru ásettar í ítøkiligum ásetingunum í psykiatrílóginum og í kunngerð um mannagongdina í samband við tvingsilsinnlegging⁴ og í kunngerð um tvingsilsviðgerð, tvingsilsfastspenning, tvingsilsgerðabøkur v.m. á psykiatriskum deildum⁵.

Áðrenn ein tvingsilsfyriskipan verður sett í verk, skal sjúklingurin sum meginregla kunnast munnliga og skrivliga um ætlaða tvingsilin, grundgevingina fyri hesum, og um innihald og endamál við tvingslinum. Snýr tað seg um tvingsilsfastspenning, nýtslu av likamligum valdi og at læsa sjúklingastovu, kann kunningin í bráðfeingis førum bíða. Sjúklingurin skal í sambandi við tvingsilsfyriskipanina vegleiðast um møguleikan at kæra inntrivið, jbr. § 32, stk. 1 í psykiatrílóginum.

Tá eitt tvingsilsinntrev er liðugt, skal sjúklingurin sambært § 4, stk. 5 í psykiatrílóginum fáa bjóðað eina eftirsamrøðu. Sambært tilfarinum, sum eg havi fingið í sambandi við hesa frágreiðing kann eg staðfesta, at hesar samrøður í flestu førum verða hildnar, og at tær fara fram eftir einum ávísnum leisti.

Sum arbeidssamboð, tá neyðugt er at brúka tvingsil í samband við innlegging og í viðgerðini av innlagdum sjúklingum, verður ein innanhýsis vegleiðing frá 1. oktober 2009 við heitinum ”Mannagongdir í sambandi við psykiatrílóginum”. Í innganginum sigur depilsleiðslan seg vóna, at mannagongdirnar eru við til at gera fyriskipanirnar greiðari og eru við til at fasthalda grundhugsanina í psykiatrílóginum um at fyrbygja tvingsilsnýtslu, at stytta um longdina av tvingsilsátøkum, og at tryggja dygdina, tá tvingsilsátøk eru neyðug.

Í vegleiðingini er greitt frá fortreytunum fyri tvingsli, nær og hvussu tvingsil kann fremjast, og hvussu viðurskiftini við tvingsli skulu skrásetast ávikavist í tvingsilsgerðabókini og í sjúklingajournalini, og hvørji oyðibløð skulu nýtast í einstøku førunum.

Í somu vegleiðing verður í sambandi við at fylla oyðibløðini til tvingsilsgerðabókina út víst til eina danska vegleiðing, sum tó ikki var ímillum skjøluni, sum eg havi móttikið. Av tí, at eg ikki dugi at síggja, hvør vegleiðing verður nýtt í sambandi við at fylla oyðibløðini út, fari eg biðja Psykiatriska depilin um at greiða mær frá hesum.

⁴ Bekendtgørelse nr. 959 af 7. oktober 2009 for Færøerne om fremgangsmåden ved gennemførelsen af tvangsindlæggelser

⁵ Bekendtgørelse nr. 960 af 7. oktober 2009 for Færøerne om tvangsbehandling, fiksering, tvangsprotokoller m.v. på psykiatriske afdelinger.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, hefur Landssjúkrahúsið um Heilsu- og innlendismálaráðið greitt frá, at í innanhýsis mannagongdini fyri nýtslu av tvingsli (instruksinum) verður í sambandi við “tvangsprotokoller” víst til eina danska frágreiðing, sum umboðsmaðurin ikki hefur fingið. Talan er um frágreiðing, sum er avloyst av “bekendtgørelse 960 frá 7. oktober 2009”, og at hetta verður nágreinað í dagfördari útgávu av instruksinum.

Á Psykiatriska deplinum er eingin serútgjørd stova til fastspenning av sjúklingum. Hetta fer tí fram á stovuni hjá sjúklinginum. Undir vitjanini varð upplýst, at útgerðin til fiksering, t.e. belti og reimar, verður goymd í einum øðrum rúmi og flutt til sjúklingastovuna innballað, so hetta ikki er sjónligt hjá øðrum sjúklingum.

5.1.Tvingsilsgerðabókin

Sambært § 20 í psykiatrilógini og § 31 í kunngerð nr. 960 skal ein tvingilsgerðabók vera á øllum psykiatriskum deildum, har tvingilsnýtsla skal skrásetast, t.v.s.:

- tvingilsinnlegging
- tvingilsafturhald
- afturføring
- tvingilsviðgerð
- tvingilsfastspenning
- nýtslu av likamligum valdi, harímillum fyriskipan av sissandi sproytum
- verjufastspenning
- læsing av hurðum á deildini.

Harumframt skal persónlig skjólan (skærmning), ið uttan steðg varir meir enn 24 tímar, skrásetast.

Sambært viðmerkingunum til psykiatrilógina eru tvinni endamál við at skráseta, hvussu nógvur tvingilsil verður nýttur. Tað eina er, at neyðugt er við gjøllari skráseting í sambandi við, at mál um hetta verða lögð fyri psykiatrisku sjúklingakærunevndina ella rættin. Hitt er tann fyrirbyrgjandi ávirkanin, ið skal minka um nýtsluna av tvingsli. Skrásetingin ber við sær, at starvsfólkið, tá ið skrivað verður í tvingilsgerðabókina, skal greiða frá, hvat er gjørt, og grundgeva fyri tí. Skrásetingin virkar á tann hátt sum ein støðug uppgerð við framferðina hjá einum sjálvum og hjá starvsfeløgnum. Hetta fremur sjálvsinnlit og er eitt natúrligt høvi til eisini regluliga at meta um, hvørt mannagongdirnar eru rættar, ella um til ber at klára seg við minni víðfevndum inntrivum. Somuleiðis kann skrásetingin eisini vera eitt áminningaramboð hjá

starvsfólkunum, tá tey skulu skráseta, hvørjir partar av tvingsilsmannagongdini eru framdar, umframt at skrásetingin eisini tryggjar betri skjalfesting fyri tvingslinum og grundarlagið fyri hagtalsskrásetingum.

Tað er yvirlæknin, sum hevur ábyrgdina av skrásetingini, men skyldan at fremja hana ella at syrgja fyri, at hon verður gjørd, liggur sambært § 20 í psykiatrilógini á teimum starvsfólkum, sum taka avgerð um ella eru við til at brúka tvingsil.

Ein sjúklingur hevur altíð rætt til at kunna seg um, hvat stendur í tvingsilsgerðabókini, og sjúklingaráðgevin hevur sama rætt viðvíkjandi tí ella teimum sjúklingum, sum sjúklingaráðgevin er tilnevndur til.

Í § 20, stk. 2 í psykiatrilógini er ásett, at danski heilsu- og fyribyrgingarmálaráðharrin kann áseta neyvari reglur um tvingsilsgerðabøkur og um skráseting og fráboðan um tvingsil. Hetta er gjørt við kunngerð nr. 960, har tað í §§ 31 til 42 er ásett, hvat skal skrásetast í tvingsilsgerðabókini um sjúklingin og um tvingsilsfyriskipanina.

Sambært § 41 í kunngerðini skulu allar skrásetingar í tvingsilsgerðabókini fòrast í sjúkrajournalina og avrit av tvingsilsgerðabókini leggjast í journalina.

Sambært § 46 í kunngerðini skal yvirlæknin javnan kunna Sundhedsstyrelsen og “den ansvarlige sygehusmyndighed” um framdar tvingsilsfyriskipanir. Undir eftirlitsvitjanini varð upplýst, at Psykiatrisk depilin kannar Sundhedsstyrelsen og Landslæknan um framd tvingsilsinnav. Av tí at eingin skipan er í Føroyum við digitalari undirskrift, verða fráboðanirnar sendar Sundhedsstyrelsen manuelt.

Eg fari at biðja Heilsu- og innlendismálaráðið um at upplýsa, hvør “den ansvarlige sygehusmyndighed” er í hesum føri, og taka støðu til, um fráboðanirnar verða sendar røttu myndugleikunum.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi svar:

“Hugtakið “sygehusmyndighed” verður nýtt fleiri ferðir í lógini um tvingsil í psykiatriini. Í donskum høpi var myndugleikin áður donsku amtini, nú regiúnirnar. Tulkningin hjá Heilsu- og innlendismálaráðnum er, at “den ansvarlige sygehusmyndighed” er landsstýrið og Heilsu- og innlendismálaráðið.

Sum Løgtingsins umboðsmaður vísir á, er ásett í kunngerð, at yvirlæknin javnan kannar Sundhedsstyrelsen og “den ansvarlige sygehusmyndighed” um framdar fyriskipanir. Siðvenjan hevur verið, at leiðandi yvirlæknin á Psykiatriska deplinum triðja hvønn mánað ella so hevur kunnað Landslæknan. Stjórnarráðið fer at taka

upp spurningin, hvørt fráboðanirnar verða sendar røttu myndugleikunum, við Landslæknan og leiðsluna á Landssjúkrahúsinum til tess at tryggja, at stjórnarráðið fær neyðugu kunningina. “

Einastu hagtøl um tvingsilsinntriv á Psykiatriska deplinum, sum eg eri komin fram á í sambandi við hesa frágreiðing, eru hagtølini í ársfrágreiðingini fyri 2015 hjá Føroya Kærustovni, sum er skrivstova hjá psykiatrisku sjúklingakærunevndini. Sambært hesum setti Psykiatriski depilin ávikavist 54, 67 og 55 tvingsilsfyriskipanir í verk árinum 2013, 2014 og 2015.

Eg fari at biðja Heilsu- og innlendismálaráðið um at upplýsa, um hagtøl um tvingsilsinntriv eru alment atkomulig, og, um ikki, um ætlanir eru um at gera hesi hagtøl.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi svar:

“Sum Løgtingsins umboðsmaður vísir, á eru einastu almennu hagtølini um tvingsilsinntriv í ársfrágreiðingum hjá psykiatrisku sjúklingakærunevndini. Til samanberingar kann nevast, at dagförd hagtøl um tvingsilsinntriv í Danmark eru alment atkomulig á heimasíðuni www.esundhed.dk, sum Sundhedsdatastyrelsen rekur. Heilsu- og innlendismálaráðið er av teirri fatan, at hesir upplýsingar eiga eisini at vera alment atkomuligir í Føroyum. Ætlanin er, at alt fleiri hagtøl um innleggingar, skurðviðgerðum, og ambulantar viðgerðir skulu verða tøk hjá almenninginum í framtíðini, og verður almannakunnger av dagfördum upplýsingum um tvingsilsinntriv eisini ein partur av hesum arbeiði. “

5.2.Gjøgnumgongd av tvangsilsgerðabókum

Í sambandi við eftirlitsvitjanina bað umboðsmaðurin um at fáa upplýsingar um allar tvingsilsfyriskipanir, ið vóru settar í verk á Psykiatriska deplinum í tíðarskeiðinum 1. januar 2016 - 31. august 2016. Umboðsmaðurin hevur fingið avrit av skrásetingunum í tvingsilsgerðabókini hjá deplinum fyri umrødda tíðarskeið.

26 persónar hava í nevnda tíðarskeiði verið fyri tvingsli, og íalt er talan um 43 tvingsilsinntriv, sum eru skrásett soleiðis:

- 21 tvingsilsinnleggingar og tvingsilsafturhaldanir (oyðublað 1)

- Seks tvingsilsviðgerðir (oyðublað 2)
- 16 tvingsilfastspenningar við belti og nýtsla av líkamligum valdi / fasthaldan (oyðiblað 3)

Eg havi ikki førleika at meta um, um nýtslan av tvingsilsfyriskipanum hevur verið hóskaði og heimilað í einstøku førinum. Eg havi í míni gjøgnumgongd av móttíkna tilfarinum kannað, um skrásetingarnar í tvingsilsgerðabókini eru samsvarandi krøvunum í psykiatrílóginum og kunngerðunum nr. 959 og 960.

Eg havi hesar viðmerkingar til skrásetingarnar í tvingsilsgerðabókini:

5.2.1. Frælsistøka

§ 32 í kunngerð nr. 960 frá 7. oktober 2009 for Færøerne om tvangsbehandling, fiksering, tvangsprotokoller m.v. på psykiatriske afdelinger er soljóðandi:

“§ 32. Ved tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse skal der i tvangsprotokollen ske tilførsel af:

- 1) Patientens navn og p-tal
- 2) Frihedsberøvelsens varighed
- 3) Begrundelsen for frihedsberøvelsen
- 4) Resultatet af efterprøvelsen af frihedsberøvelsen henholdsvis 3, 10, 20 og 30 dage efter at frihedsberøvelsen blev iværksat, og derefter mindst hver 4. uge, så længe frihedsberøvelsen opretholdes.”

Við frælsistøku verður nýtt ”Tvangsprotokol – skema 1”. Oyðiblaðið verður nýtt bæði til tvingsilsinnlegging og tvingsilsafturhaldan, og tí skal skrásetast, um frælsistøkan byrjar sum tvingilsinnlegging ella sum tvingsilsafturhaldan. Av teimum 21 frælsistøkunum, sum eru skrásettar, eru 14 byrjaðar sum tvingsilsinnlegging, meðan frælsistøkan í 7 førum er byrjað sum tvingsilsafturhaldan.

Sambært § 32 í kunngerðini skal grundgevingin fyri frælsistøku skrásetast. Í teimum 21 oyðubløðunum, sum eg havi móttikið um frælsistøku, er grundgevingin í 14 førum skrásett at vera viðgerð eftir § 5, nr. 1 í psykiatrílóginum og í 6 førum er grundgevingin skrásett at vera vandaorsøkir eftir § 5, nr. 2 í psykiatrílóginum. Í einum føri er grundgevingin ikki skrásett í sambandi við innleggingina, men viðgerð er skrásett sum orsök í samband við, at sjúklingurin verður tvingsilsafturhildin tveir dagar eftir, at hann varð tvingsilsinnlagdur.

Tað er yvirlæknin, sum sambært § 9, stk. 2 og § 10, stk. 1 í psykiatrilógini hefur heimild at taka avgerð um tvingsilsinnlegging og tvingsilsafturhaldan. Er yvirlæknin ikki til staðar, kann annar lækni sambært § 4 a í psykiatrilógini taka avgerð um frælsistøkuna. Yvirlæknin skal tó sum skjótast taka støðu til avgerðina um frælsistøku. Kunngerðin ásetir ikki, at yvirlæknin skal skráseta dagfestingina fyri hesa meting í tvingsilsgerðabókina, men av oyðiblaðnum sæst, at hetta verður gjørt. Sambært § 4 a í psykiatrilógini skal metingin gerast sum skjótast, og tí eigur hetta eisini at verða skrásett sum skjótast, tí endamálið við hesum eftirliti er at meta um eina bráðfeingis støðu.

Í teimum 21 oyðibløðunum um tvingsilsinnlegging og tvingsilsafturhald, eg havi móttikið, hefur yvirlæknin í 19 førum mett um og góðkent avgerðina um tvingsilsinnlegging ella tvingsilsafturhald sama dag, sum fyriskipanin er sett í verk. Í einum føri er ikki skrásett, at yvirlæknin hefur tikið avgerð um tvingsilsinnleggingina, men tað er skrásett í gerðabókini, at yvirlækni hefur góðkent tvingsilsafturhald sama dag, sum sjúklingurin varð innlagdur. Í einum føri er hvørki dagurin fyri tvingsilsinnleggingina ella dagfestingin fyri avgerð hjá yvirlækna skrásett, men tað sæst í tvingsilsgerðabókini, at yvirlækni hefur framt tí kravdu eftirroyndina av frælsistøkuni triggjar dagar eftir tvingsilsinnlegging og útskrivað sjúklingin 5. dagin eftir innlegging.

Sambært § 21 stk. 1 í psykiatrilógini skal yvirlæknin støðugt ansa eftir, at frælsistøka og annar tvingsil samsvarandi meginregluni um minsta inntriv ikki verða nýtt meira enn neyðugt, jbr. § 21, stk. 2 í psykiatrilógini og § 32, stk. 4 í kunngerðini. Úrslitið av hesi kravdu eftirkanning, t.e. um treytirnar fyri at halda fram við frælsistøku eru loknar, skal skrásetast í tvingsilsgerðabókina ávikavist 3, 10, 20 og 30 dagar eftir, at frælsistøkan er sett í verk, og eftir hetta í minsta lagi hvørja fjórðu viku, so leingi frælsistøkan stendur við.

Eftirkanningin er ikki bert av formligum slag. Sambært dómi hjá Vestara Landsrætti, sbr. Ugeskrift for Retsvæsen 2004.2184V, varð tvingsilsafturhaldan mett at vera ólóglig, hóast treytirnar fyri at halda viðkomandi aftur vóru loknar, tí tað hvørki í sjúkrajournalini ella í tvingsilsprotokollini var skrásett, at eftirkanningin var gjørd.

I 17 av teimum 21 førum av tvingsilsinnlegging og tvingsilsafturhaldi vardi frælsistøkan í meira enn triggjar dagar. Drúgvasta frælsistøkan, ið er skrásett í tvingsilsgerðabókini fyri tíðarskeiðið 1. januar – 31. august 2016, vardi í 182 dagar.

Í fimm av teimum 17 førunum vísir skrásetingin í tvingsilsgerðabókini, at kravdu eftirkanningarnar eru framdar ov seint. Í einum føri ein dag ov seint, í tveimum førum tveir dagar ov seint, og í einum føri fimm dagar ov seint.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi viðmerking::

“Orðingin omanfyri er sett fram sum ein staðfesting av, at eftirkanningarnar viðhvørt verða framdar ov seint. Landssjúkrahúsið hevur ikki gjørt viðmerkingar til staðfestingina. Heilsu- og innlendismálaráðið fer sum skjótast at taka upp við Landssjúkrahúsið hvørji stig kunnu takast, til tess at fáa viðurskiftini í rættlag.”

5.2.2. Tvingsilsviðgerð

§ 33 í kunngerð nr. 960 frá 7. oktober 2009 for Færøerne om tvangsbehandling, fiksering, tvangsprotokoller m.v. på psykiatriske afdelinger er soljóðandi:

“§ 33. Ved tvangsbehandling skal der i tvangsprotokollen ske tilførsel af:

- 1) Patientens navn og p-tal
- 2) Behandlingens art og omfang
- 3) Begrundelsen for behandlingen
- 4) Navnet på den ordinerende læge
- 5) Navnet på den tilstedeværende læge”

Tvingsilsviðgerð má bert nýtast í mun til persónar, sum eru innlagdir, og sum lúka treytirnar fyri tvingilsafturhaldan sbr. § 12, stk. 1 í psykiatrilógini.

Eg havi móttikið seks oyðibløð um tvingsilsviðgerð. Fimm oyðibløð snúgva seg um tvingsilsmedisinering og fasthaldan, og eitt um tvingsilsviðgerð fyri likamliga sjúku, har sjúklingurin varð tvingsilsinnlagdur til at fremja viðgerðina.

Sambært § 33 í kunngerðini um tvingsil skal navnið á fyriskipandi yvirlækna og hjástadda lækna skrivast í tvingsilsgerðabókina. Í oyðibløðunum, sum eg havi móttikið, er dagfestingin fyri íverksetan av tvingsilsviðgerðini, navnið á fyriskipandi lækna og dagfestingin, har yvirlæknin hevur tikið støðu til viðgerðina, í øllum førum skrásett.

Sambært § 33 í kunngerðini skal grundgevingin fyri tvingsilsviðgerðini skrásetast í tvingsilsgerðabókini, t.e. um vandi er fyri at heilsan versnar munandi, um sjúklingurin verður mettur at vera til vanda fyri seg sjálfvan ella onnur, ella talan er um lívshóttandi støðu, jbr. § 5 í psykiatrilógini.

Í øllum seks oyðubløðunum um tvingsilsviðgerð er grundgevingin fyri avgerðini um tvingsilsviðgerð vandin fyri, at heilsustøðan versnar munandi, um sjúklingurin ikki verður tvingsilsviðgjørður.

Slag av heilivági, nógdir, hvussu heilivágurin verður givin og møgulig hjáárin skal eisini skrásetast. Hetta er skrásett í øllum oyðubløðum. Á oyðiblaðnum er í teiginum fyri ”Tilladt magtanvendelse” í øllum 6 førum skrásett fasthaldan.

5.2.3. Tvingsilfastspenning og nýtsla av likamligum valdi

§ 34 í kunngerð nr. 960 frá 7. oktober 2009 for Færøerne om tvangsbehandling, fiksering, tvangsprotokoller m.v. på psykiatriske afdelinger er soljóðandi:

“§ 34. Ved tvangsfiksering skal der i tvangsprotokollen ske tilførsel af:

- 1) Patientens navn og p-tal
- 2) Indgrebets art og omfang.
- 3) Begrundelsen for indgrebet
- 4) Tidspunktet for indgrebets iværksættelse og ophør.
- 5) Navnet på den ordinerende læge.
- 6) Navne på det implicerede personale.
- 7) Tidspunktet for den fornyede vurdering, jf. § 16, stk. 2.
- 8) Navnet på den sundhedsperson, der har foretaget den fornyede vurdering, jf. § 16, stk. 2.”

Umboðsmaðurin hevur móttikið 16 oyðibløð, har 14 oyðibløð snúgva seg um tvingsilfastspenning við belti saman við nýtslu av hond- og fótreimum og at geva sissandi heilivág. Eitt oyðiblað vísir tvingsilfastspenning við belti, og eitt oyðiblað vísir, at sissandi heilivágur er givin undir tvingsli.

Sambært § 14, stk. 1 í psykiatrilógini eru tað bert belti, hond- og fótreim og handskar, sum kunnu nýtast sum tvingsilsráð, og í stk. 2 er ásett, at tvingsilfastspenning má bert nýtast fyri at fyrbygja, at ein sjúklingur:

- setir seg sjálfvan ella onnur í ítøkiligari vanda fyri skaða á likam og heilsu,
- jagstrar ella á annan líknandi hátt grovliga er øðrum sjúklingum til ampa, ella
- ger hverk í ikki týðningarleysan mun.

Undir somu treytum kann ein innlagdur sjúklingur fasthaldast, og um neyðugt við valdi verða fluttur til annað stað á sjúkrahúsinum, jbr. § 17, stk. 1, 1. pkt. í psykiatrilógini. § 17, stk. 1, 2. pkt. inniheldur áseting um møguleikan at nýta tað neyðuga megi fyri at tryggja, at frælsisskerdir sjúklingar ikki rýma av deildini.

Í journalini hjá einum sjúklingi sæst, at viðkomandi í fleiri førum er rýmdur av deildini og á túrum, og at neyðugt hevur verið við hjálp frá lögregluni at føra sjúklingin aftur á Psykiatriska depilin.

Sambært vegleiðingini “Mannagongdir í sambandi við psykiatrilógina”, sum Psykiatrisk depilin arbeiðir eftir, skal tað skrásetast í tvingsilsgerðabókini, tá løgreglan er boðsend at hjálpa til við at fáa sjúklingin aftur á deildina, jbr. § 10 a í psykiatrilógini og § 31 í kunngerðini. Eg dugi ikki at síggja, at umrøddu tilburðirnir eru skrásettir í tvingsilsgerðabókini.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi viðmerking::

“Landssjúkrahúsið viðger í svari sínum til Heilsu- og innlendismálaráðið ikki henda spurningin. Heilsu- og innlendismálaráðið hevur tí vent sær til Landssjúkrahúsið fyri at fáa eina frágreiðing. Landssjúkrahúsið svarar, at sambært teirra skráseting er eingin sjúklingur vorðin heintaður av lögregluni, uttan at hetta er ført í tvingsilsgerðabókina. Heilsu- og innlendismálaráðið fer sum skjótast, at taka upp við Landssjúkrahúsið, um tørvur er á at taka nøkur stig fyri at tryggja, at ásetingarnar í lógini verða hildnar”

Sambært § 15, stk. 1 í psykiatrilógini skulu avgerðir um at spenna sjúkling fastan takast av einum lækna, eftir at hesin hevur kannað sjúklingin. Avgerðin um, at tað umframt belti skal vera nýtt hond- og fótremar, skal tó takast av yvirlæknanum, jbr. stk. 2. Avgerðin er tó ikki til hindurs fyri, at annar lækni tekur avgerð, um yvirlæknin ikki er til staðar, men yvirlæknin skal sum skjótast taka støðu til hesa avgerð, jbr. § 4 a í lógini. Í einum av teimum 13 førunum, har tað umframt tvingsilsfastspenning hevur verið nýtt hond- og fótrem, er støðutakanin hjá yvirlæknanum ikki skrásett.

Sambært § 34 í kunngerðini um tvingsil skal navnið á fyriskipandi lækna og navn á viðvirkandi starvsfólki skrásetast í tvingsilsgerðabókina, tá sjúklingurin verður spentur fastur. Tað sama er galdandi, tá talan er um likamligt vald, jbr. § 35. Á oyðibløðunum, sum eg havi móttikið, eru lækni og starvsfólk í flestu førum nevnd við navni ella við forbókstavum. Í einum føri er einki skrásett, og í trimum førum eru bert starvsheitini so sum røktarstarvsfólk, portørar, lögreglufólk, starvsfólk á PA og PAM v.m. skrásett.

Kunngerðin krevur, at tað eru nøvnini á teimum viðvirkandi, sum skulu skrásetast, og tað er tískil ikki nøktandi, at hetta ikki verður gjørt í øllum førum. Eg fari at heita á Psykiatriska depilin um frameftir at fáa hetta rættað.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi svar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Psykiatrisk depilin vil í sambandi við tvingsilsgerðabókunnar stremba eftir, at nøvnini á teimum viðvirkandi verða skrásett, sum kunngerðin fyriskrivar.

Viðmerkingar frá Heilsu- og innlendismálaráðnum:

Vísandi til svarið frá Landssjúkrahúsinum fer Heilsu- og innlendismálaráðið, sum skjótast, at taka upp við Landssjúkrahúsið, hvørji stig kunnu verða tikin til tess at tryggja, at ásetingarnar í lógini verða hildnar.”

Tá talan er um at spennna sjúkling fastan ella at nýta líkamligt vald, skal slag, vavi og grundgevingin fyri fyriskipanini skrásetast í tvingsilsgerðabókina samsvarandi §§ 34 og 35 í kunngerðini um tvingsil.”

I teimum 16 oyðibløðunum, sum eg havi gjøgnumgingið, um at spennna sjúklingar fastar og at nýta líkamligt vald, er grundgevingin í 14 førum ”farlighed” og í tveimum førum, har sissandi heilivágur er givin, er grundgevingin ”uroilig tilstand”. Dagfesting og klokcutíð, tá tvingsilsfastspenning verður steðgað ella nýtsla av líkamligum valdi endar, skal eisini skrásetast. Hetta er gjørt í øllum førum.

Í § 21 stk. 4 í psykiatrilógini er ásett ein serregla um kravda eftirkanning av tvingsilsfastspenningum. Ásett er, at tað minst 3 ferðir býtt javnt á samdøgrið skal gerast ein meting av, um tvingsilsfastspenningin skal halda fram. Minst ein av hesum metingum skal gerast av einum lækna. Ásetingin er eitt ískoyti til kravið í § 16 um fasta vakt hjá tvingsilsfastspenningum sjúklingum, og sambært stk. 4, 2. pkt. verður áherðsla lögð á, at metingin skal verða gjørd av einum øðrum heilsustarvsfólki enn tí føstu vaktini.

Tær 14 fastspenningarnar, sum eg havi gjøgnumgingið vardu úr fimm tímum upp í 43 dagar. Í níggju førum er kravda eftirkanningin ikki skrásett at verða gjørd tær triggjar ferðirnar um samdøgrið, sum lógin ásetir, eins og fleiri av metingunum sambært tí, sum skrásett er, ikki býta seg javnt yvir samdøgrið.

Hetta haldi eg als ikki vera nøktandi, og eg fari at heita á Psykiatriska depilin um frameftir at fáa hetta í rættlag.

Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið mær soljóðandi svar:

“Svar frá Landssjúkrahúsinum:

Psykiatrisk depilin vil skerpa dokumentationina av eftirkanningum í sambandi við fastspenningarnar, og at hesar eru javnt býttar yvir samdøgrið.

Viðmerkingar frá HIMR:

Heilsu- og innlendismálaráðið fer at taka málið upp við Landssjúkrahúsið og biðja tey boða frá, tá ið viðurskiftini eru komin í rættlag. “

6. Uppfylging

Sum tað framgongur av ymsu brotunum frammanfyri, havi eg í fleiri førum biðið Landssjúkrahúsið um viðmerkingar viðvíkjandi ymsu umstøðunum. Eg bað um, at hesar viðmerkingar vórðu sendar mær aftur umvegis Heilsu- og innlendismálaráðið, soleiðis at ráðið fekk høvi at gera viðmerkingar til tað, sum Landssjúkrahúsið hevur ført fram. Við skrivi, dagfest 23. juni 2017, sendi Heilsu- og innlendismálaráðið sínar viðmerkingar til frágreiðingina og viðmerking til svarini frá Landssjúkrahúsinum.

7. Kunning

Nú Landssjúkrahúsið og Heilsu- og innlendismálaráðið hava svarað umboðsmanninum uppá settu spurningarnar, verður frágreiðingin við viðmerkingum teirra harumframt send sjúklingunum á deplinum og Løgtinginum til kunningar.

Sólja í Ólavsstovu
Løgtingsins umboðsmaður